

УДК 177.1

Аспірант Кутрик Н.В.

Науковий керівник д.т.н., професор Габрель М.М.

Кафедра архітектури і містобудування

Івано-Франківський університет права ім. Короля Данила Галицького

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ КВАРТАЛІВ ОДНОРОДИННОЇ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ. СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Анотація. Розглядається дослідження світової практики організації кварталів одnorодинної житлової забудови. Визначається сучасний стан практики забудови житлових кварталів та її відповідність сучасним підходам до організації забудови таких кварталів.

Ключові слова: архітектурно-планувальна організація, одnorодинні житлові будинки, світовий досвід, українська практика.

Вступ.

Постановка проблеми. На основі постійного збільшення одnorодинної житлової забудови постає задача науково обґрунтовувати архітектурно-планувальну організацію кварталів, які б відповідали економічним, соціальним та екологічним вимогам нашого часу.

Актуальність теми дослідження. У зв'язку із збільшення кількості одnorодинної забудови, вимогами людей до якості середовища виникла потреба в переосмисленні феномену для нових умов, які складаються в державі (економічні, соціальні і технологічні). На практиці почали будуватись не змістовно обґрунтовані надзвичайно великі будинки, часто без виразної архітектури та без організації ділянок в системі кварталів. Актуальною проблемою є дослідження аспектів архітектурно-планувальної організації кварталів одnorодинної житлової забудови.

Метою даної статті є дослідження та аналіз світової практики організації кварталів одnorодинної житлової забудови. **Об'єктом дослідження** в даній статті є світова практика формування кварталів житлової забудови в містах, **предметом дослідження** є їх архітектурно-планувальна організація.

1. Виклад матеріалу.

Відповідальним етапом при плануванні і забудові населених пунктів є організація житлової забудови, яка повинна забезпечити найкращі умови для проживання, праці і відпочинку населення. Для розгляду вибрано американську, китайську та європейську практики організації житлових кварталів. Щоб оцінити дану світову практику, виділено основні показники, які визначають ефективність архітектурно-містобудівного рішення житлової

забудови: **економічні** – ефективність використання площі забудови; **соціальні** – організація кварталів для створення людських спільнот, створення громадського простору для соціальних контактів; **екологічні** – розміщення будинків в поєднанні з природними умовами та збереження оточення; **композиційні** – архітектурно-естетичні ефекти, композиційні осі.

ХАРАКТЕРИСТИКА, АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА

Американська практика (Лос-Анджелес, США)

Лос-Анджелес (англ. Los Angeles) — міська агломерація та порт на південному-заході Каліфорнії, друге за чисельністю населення місто у США. Населення 3 928 864 (за даними 2014р.), з усіма передмістями — 18 351 929. Промисловість: аерокосмічна, електроніка, автомобільна, хімічна, поліграфічна, харчова, виробництво одягу. Особливості: Голлівуд, центр кіноіндустрії з 1911; обсерваторії в Маунт-Вілсон і Маунт-Паломар; Діснейленд; музей мистецтв Джона-Пола Гетті. За результатами опитування, що провів журнал Forbes 2010 року, Лос-Анджелес потрапив до дванадцятки найкрасивіших міст світу. Великий Лос-Анджелес складається з 86 міст, включаючи Лонг-Біч, Редондо-Біч, Веніс, Санта-Моніка, Бюрбанк, Комптон, Беверлі-Хілс, Глендейл, Пасадіна, Ріверсайд, Помона і Торранс. Загальна площа близько 10 тис. км². За даними бюро перепису населення США, загальна площа Лос-Анджелеса становить 1290,6 км², в тому числі 1214,9 км² — суша і 75,7 км² — водні простори. Максимальна довжина міста з півночі на південь становить 71 км, зі сходу на захід — 47 км, протяжність міських кордонів — 550 км. Лос-Анджелес є єдиним великим містом в США, що поділено на дві частини гірським хребтом. Найвища точка Лос-Анджелеса — гора Люкенс (1550 м), що розташована у північно-східному краї долини Сан-Фернандо. Найбільша ріка міста — річка Лос-Анджелес, що бере початок в долині Сан-Фернандо (по більшій частині протікає в штучному бетонному руслі, під час засухи практично пересихає)[1].

Розглядаючи типове американське місто (як приклад Лос-Анджелес) можна поділити його так: у самому центрі міста знаходиться даунтаун (downtown) квартал хмарочосів з офісами банків, страхових компаній, інвестиційних фондів, адміністративних будівель, штаб-квартир великих міжнародних корпорацій. В сторону даунтауна з усіх боків ведуть хайвеї (highway) – швидкісні автомобільні магістралі. В радіусі кількох десятків, або сотень кілометрів від даунтауна розташована так звана "субурбанія". Окремі осередки квартальної забудови, де розташовані одно-, півтора- і двоповерхові будинки. Це є територія, де і проживає більша частина американського населення. Завдяки такій забудові, міста США мають циклопічні розміри.

Рис. 1. Приклади організації осередків квартальної забудови:

Характеристика відповідно до визначених показників:

Економічні - висока щільність забудови, із-за економії площі. Використані зблоковані та окремо розміщені житлові однородинні будинки. Соціальні – будинки тісно пов'язані між собою, що сприяє створенню людських спільнот, але немає яскраво вираженого громадського простору для соціальних контактів. Екологічні – організація кварталів виконана в поєднанні з природніми умовами, особливо це проявляється у забудові біля річки та благоустрій її узбережжя. Враховуючи композиційні показники слід відмітити вдалу архітектурну виразність планування кварталів, композиційні осі мають дуго-подібний характер.

Практика Китаю (Шанхай)

Шанха́й (Shànghǎi) — мегаполіс на сході Китайської Народної Республіки, найбільше місто КНР за чисельністю населення. Територія міста з прилеглими околицями виділена в самостійну адміністративну одиницю центрального підпорядкування. Шанхай розташований біля гирла річки Хуанпу, на півострові між Янцзи та затокою Ханчжоу. До його складу також належать третій за розмірами острів Китаю — Чунмін, а також низка дрібніших островів, розташованих в дельті ріки Янцзи. На півночі й на заході місто межує з провінцією Цзянсу, на півдні — з провінцією Чжецзян, на сході омивається Східно-китайським морем. Хуанпу, притока Янцзи, поділює місто на дві частини. Історичний центр міста Пусі розташований на західному березі, а новий діловий центр (сіті) Пудун — на східному. Площа міста становить 6340,5 км². Більша частина розташована на рівнині, за винятком декількох пагорбів у південно-західній частині. Висота над рівнем моря становить 4 метри. Шанхай поділяється на 19 одиниць повітового рівня: 18 районів і 1 повіт. У Шанхаї не існує єдиного міського центру, тому функціонально, він розділений між декількома районами — ділові центри Шанхая належать до Луцзяцзуй на східному березі Хуанпу, Бунд й Хунцяо — на західному. Відповідно до даних перепису 2000 року, населення всієї території Шанхая (включаючи заміську зону) склало 16,738 мільйонів осіб (у цей показник також включено 3,871 мільйона «тимчасових» мешканців). Від часу попереднього перепису 1990 року населення Шанхая збільшилося на 3,396 мільйона осіб, тобто приріст населення склав 125,5 %. Чоловіки становлять 51,4 % населення міста, жінки — 48,6 %. Діти до 14 років становлять 12,2 % населення, вікова група 15-64 років — 76,3 %, старші 65 — 11,5 %. Лише 5,4 % населення Шанхая є неписьменними. У 2003 році в Шанхаї налічувалося 13,420 мільйонів офіційно зареєстрованих жителів, ще понад 5 мільйонів осіб живуть і працюють у Шанхаї неофіційно, з них близько 4 мільйонів — сезонні робітники, переважно з провінцій Цзянсу й Чжецзян. Наприкінці 2007 року населення Шанхая з постійною пропискою склало 13,790 мільйона осіб, тимчасову прописку мало 4,790 мільйона осіб, а сумарне населення з постійною й тимчасовою пропискою склало, таким чином, 18,580 мільйона осіб. Частка людей похилого віку (старше 60 років) склала 20,8 % від загального населення міста. Середня тривалість життя в 2006 році склала в середньому 80,97 років — 78,67 для чоловіків і 82,29 для жінок.[2]

Китайська урбанізація має свої характерні риси. В Китаї існує малоповерхова житлова забудова в передмістях великих міст, але домінуючої ролі в будівельній галузі вона поки не отримала. Малоповерхова забудова на околиці міста Шанхай, а саме її будівництво немає нічого спільного з

американською субурбією та проходить поки виключно в рамках житлового експерименту.

Рис. 2. Приклади організації осередків квартальної забудови:

Характеристика відповідно до визначених показників:

Економічні – розглядаючи китайський досвід архітектурного планування житлових однородинних кварталів, як таких, можна сказати про невисоку щільність забудови, оскільки вона поки-що не відіграє домінуючої ролі в будівництві даного регіону. У більшості використані окремо розміщені житлові однородинні будинки. Соціальні – існує вдосталь громадського простору для соціальних контактів, що сприяє створенню людських спільнот. Екологічні – організація кварталів виконана в поєднанні з природними умовами, особливо увага приділена зеленим насадженням та благоустрою територій. Композиційні – у більшості створена прямолінійна система проїздів і проходів у середині житлових кварталів, мало виражені архітектурно-естетичні ефекти.

Європейська практика (Копенгаген, Данія)

Копенга́ген (дан. København) — столиця та найбільше місто Данії, розташоване в Столичному регіоні на півострові Зеландія і острові Амагер. Копенгаген — історичний центр країни. Перші згадки про місто датовані 1043 роком. Населення: 501.158 (2006) / 1.362.млн (з передмістями). Рельєф півострова Ютландія, на якому розташовується королівство Данія, низинний, рівнинний, в деяких частинах горбистий. У прибережній частині, де безпосередньо розташоване місто Копенгаген низинний, розчленований і згладжений древніми льодовиками з безліччю льодовикових озер. У складі міста виділяються 10 великих адміністративних округів, серед них лідирують за площею - Амагер Вест, Амагер Ест і Вальба. [3]

Дуже цікавий підхід до розпарцелювання ділянок застосували в Данії. Конкретно йдеться про Брондбю, передмістя Копенгагена. Власники ділянок тут "кучкуються" колами. Присадибними ділянками являється рівномірний поділ кола на частини. Великим плюсом залишається загальна дорога для проїзду до центру кола. Усередині загальна стоянка для автомобілів. Деякі з ділянок - це не дуже серйозні домоволодіння, виглядають як знайомі нам садові будинки. Така практика тут застосована з 1966 року.

Рис. 3. Приклади організації осередків квартальної забудови:

Характеристика відповідно до визначених показників:

Економічні - щільність забудови порівняно невелика, використані здебільшого окремо розміщені житлові одnorodинні будинки. Соціальні – будинки пов'язані між собою, що сприяє створенню людських спільнот, існує яскраво виражений громадський простір для соціальних контактів. Екологічні – організація кварталів виконана в поєднанні з природними умовами, збережені природні ландшафти, зелені насадження. Враховуючи композиційні показники слід відмітити вдалу загальну концепцію композиції, її виразність та досить цікавий підхід до планування кварталів, коло-подібні та зигзаго-подібні композиційні осі.

Оцінивши світовий досвід організації кварталів одnorodинної житлової забудови, а саме американський (Лос-Анджелес), китайський (Шанхай) та європейський (Копенгаген), провівши відповідну характеристику та аналіз даного досвіду дозволяє нам зробити наступні висновки.

2.Висновки.

1. Кожний розглянутий регіон має свої особливості, що впливають на організацію житлових кварталів одnorodинної забудови. Відтак, американський – щільно забудований, існує недостатність громадського простору, але яскрава композиційна виразність планування кварталів. Китайський – помірна щільність забудови, є прояви формування громадських спільнот та зв'язків між ними, але типово виражена організація кварталів композиційно. Європейський – порівняно невелика щільність забудови, хороша відповідність екологічним

показникам та збереження природніх умов, вдало сформовані композиції планування житлових кварталів.

2. На даний час в Україні стрімко розвиваються та будуються великі міста. Беручи до уваги оцінку даного досвіду, потрібно використовувати вдалі проектні рішення організації житлових кварталів, а також зауважити на недоліках та негативних сторонах світового досвіду, щоб уникнути подібні явища в Україні. Знання світового досвіду та успішне його адаптування для реалій української практики дозволить більш ефективно організовувати однородинну житлову забудову в державі. Зокрема особливо цінний досвід в питаннях врахування ландшафтних особливостей різних просторових ситуацій в обґрунтуванні проектних рішень однородинної забудови.

3. Особливості для організації однородинної житлової забудови, зокрема врахування рельєфу розташування ділянки в системі природньо-ландшафтного оточення, близькість лісових масивів, річок, тощо, а також розташування кварталів та їх архітектура тісно обумовлена такими рішеннями.

Література

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Лос-Анджелес#>;
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Шанхай#>;
3. <http://sa-rus.livejournal.com/126087.html?thread=170119>;
4. Ю.В.Ідак «Композиційні аспекти формування квартальної забудови Львова (кінця XVIII - початку XX століть)» : (Національний університет «Львівська політехніка»);
5. <http://buklib.net/books/35799/>;
6. http://www.imta.lviv.ua/224_mistobuduvannya/270_proekti_kvartaliv_individual_noyi_zhitlovoyi_zabudovi.html.

Аннотация. Рассматривается исследования мировой практики организации кварталов односемейных жилой застройки. Определяется современное состояние практики застройки жилых кварталов и ее соответствие современным подходам к организации застройки таких кварталов.

Ключевые слова: архитектурно-планировочная организация, однородственные жилые здания, мировой опыт, украинская практика.

Abstract. The authors consider the global research practice of neighborhoods of single-family residential development as well as determine the current state of the practice of building neighborhoods and its compliance with modern approaches to construction of quarters.

Key words: architectural-planning organisation, similar residential permits, world and Ukrainian experience.